

Fetişizm ve voyörizm birlikteliği: Bir olgu sunumu

Fetishism and voyeurism comorbidity: a case report

Hülya Ertekin¹, Hatice Yardım Özayhan², İbrahim Eren³, Yusuf Haydar Ertekin⁴

Özet

Bir parafil türü olan fetişizm, kişinin cansız nesnelere, belirli vücut bölümlerini kullanarak cinsel haz elde etmesidir. Diğer bir parafil tipi olan voyörizm, çıplak olan ya da soyunan, giyinen ya da cinsel etkinlikte bulunan kişiyi gözetlemeyi içeren, fantaziler ve etkinlikler ile tekrarlayıcı uğraşdır. Bu makalede fetişizm ve voyörizmi olan 26 yaşında erkek olgu sunumu yapılacaktır, bu olgunun psikiyatrik öyküsü ve aile dinamikleri ele alınmıştır.

Anahtar sözcükler: Fetişizm, parafil, voyörizm.

Summary

Fetishism is a paraphilia type, that use of nonsexual or nonliving objects or part of a person's body to gain sexual excitement. Another type of paraphilia voyeurism; the recurrent urge or behavior to observe an unsuspecting person who is naked, disrobing or engaging in sexual activities, or may not be sexual in nature at all. In this article, the 26-year-old male patient with fetishism and voyeurism will be presented, psychiatric history and family dynamics of this case are discussed.

Key words: Fetishism, voyeurism, paraphilias.

Parafililer temel olarak, bir kişinin cinsel açıdan uyandırılması için, alışılmadık nesnelere, eylemler ya da durumları içeren tekrarlayıcı ve yoğun cinsel dürtü, fantezi ve davranışlara gereksinim duyması ile ortaya çıkan bozukluklardır.^[1]

Bir parafil türü olan fetişizm, kişinin cansız nesnelere kullanmakla ilgili yoğun, cinsel yönden uyarıcı fantezilerinin, cinsel dürtülerinin ya da davranışlarının yineleyici bir biçimde ortaya çıkmasıdır. Kadın iç çamaşırları, çorapları, ayakkabıları gibi giyim eşyaları en yaygın tanımlanan fetiş nesnelere, kişi nesneye dokunarak, koklayarak masturbasyon yapar.^[2] Fetiş nesnesine özel bir anlam yükleme ergenlikte başlar ve kronik bir seyir izler. Fetişizm çoğunlukla erkeklerde görülen bir bozukluktur. Yapılan bir çalışmada psikiyatrik bozukluklar içinde fetişizm oranı %0.8 olarak bulunmuştur.^[3] Ancak parafil olgularının toplumda rastlanma sıklığı ile ilgili güvenilir ve kapsamlı epidemiyolojik araştırmalar bulunmamaktadır.^[1]

Voyörizm kişinin bunu beklemeyen bir kişiyi çıplakken, soyunurken ya da cinsel etkinlikte bulunurken gözetleme eylemi ile ilgili yoğun cinsel yönden uyarıcı fantezilerinin, cinsel dürtülerinin ya da davranışlarının yineleyici biçimde ortaya çıkmasıdır.

Olgu Sunumu

Yirmi altı yaşında erkek hasta, evli ve imam-hatip lisesi mezunuydu. Ekim 2012'de kadın iç çamaşırı ve ayakkabılarına dokunma ile cinsel haz duyması, ayrıca bu eşyaları giyen kadınları izlemesi ve gözetlemesi, bu sebeplerden dolayı adli sorun yaşaması üzerine babasının isteğiyle polikliniğimize başvurdu.

Hastanın yaklaşık on yaşında başlayan ve halen devam eden cinsel içerikli film izleyerek, defalarca masturbasyon yapma davranışı bulunmaktaydı. On beş yaşında kadın iç çamaşırı ve ayakkabılarına dokunma ile cinsel haz duyma

¹ Konya Eğitim ve Araştırma Hastanesi Beyhekim Psikiyatri Kliniği, Uzm. Dr., Konya

² Konya Eğitim ve Araştırma Hastanesi Beyhekim Psikiyatri Kliniği, Ass. Dr., Konya

³ Konya Eğitim ve Araştırma Hastanesi Beyhekim Psikiyatri Kliniği, Doç. Dr., Konya

⁴ Konya İçericiçumra İlçe Devlet Hastanesi Aile Hekimliği Kliniği, Uzm. Dr., Konya

davranışı başlamış, evli bir kadını gözetlerken yakalanıp darp edilmişti. Askerden döndükten sonraki dönemde başlayan ve yaklaşık iki yıl kadar süren kumar oynama alışkanlığı mevcuttu. Son üç aydır stresör faktörlerin artmasıyla birlikte (eşyle olan geçimsizlik, iki yıllık evli olmasına rağmen çocuğunun olmaması, maddi sorunlar) cinsel dürtülerini kontrolü ciddi düzeyde azalmış, fetiş nesnelere giyen üst komşusunu takip etme ve gözetleme, sık sık komşunun evinin önündeki ayakkabılara dokunma, başka bir komşunun evine izinsiz girerek iç çamaşırlarına dokunma ve masturbasyon yapma davranışları olmuştu. Komşusu tarafından dava açılması üzerine polikliniğimize başvurdu.

Yapılan ruhsal durum muayenesinde yaşında görünümde, özbakımı yeterli ve göz teması kurduğu saptandı. Konuşması amaca uygun, hız ve miktarı normaldi. Duygudurumu depresif, duygulanımı uygundu. Bilinç açık, oryantasyonu ve dikkat tam, bellek normaldi; algı patolojisi saptanmadı. Soyutlama, yargılama ve gerçeği değerlendirme normal, düşünce akışı normal hız ve ritminde, düşünce içeriğinde yaşadığı adli olaylar sonucunda ceza alabileceği ile ilgili düşünceler, eşine karşı suçluluk düşünceleri ve aralarındaki sorunların çözülemeyeceği ile ilgili umutsuzluk mevcuttu; sanrı, obsesyon, özkıyım ve homosidal düşünceler saptanmadı. Uyku ve iştahı azalmış, cinsel isteği artmıştı; psikomotor aktivitesi, fizik ve nörolojik muayenesi normaldi. Zekası normal olan hastanın rutin kan tetkiklerinde bir patoloji saptanmadı. Aile öyküsünde annede obsesif-kompulsif bozukluk, erkek kardeşinde geçirilmiş geçici psikotik atak mevcuttu. Annesinin; katı, kuralcı, titiz ve duygusal açıdan uzak biri olduğu öğrenildi. Hasta, kardeşinin doğduğu tarihten itibaren, iki yaşından yedi yaşına kadar babaannesinin yanında kalmıştı.

Minnesota çok yönlü kişilik envanteri (MMPI); bireyde çevreye karşı uyumsuzluk, tutarsız davranışlar, dürtülerini kontrol etmede güçlük, öfke ve çabuk sinirlenme, antisosyal davranışlar, cinsel sapma, obsesif cinsel düşünceler, sosyal izolasyon, olumsuz benlik algısı olduğunu ortaya koydu. Profil olarak antisosyal ya da şizoid kişilik bozukluğunu düşündürdü. Hamilton depresyon ölçeği puanı 19 idi. DSM-IV eksen I tanısı olarak parafil alt tipleri olan fetişizm, voyörizm ve depresif duygudurum ile giden uyum bozukluğu olarak değerlendirildi.

Tartışma

Bu olgu psikiyatrik hastalıklar arasında nadir olarak görülen fetişizm ve voyörizm hastasıdır. Parafil olan bireylerde seyrek olmayarak, birden fazla parafil birlikteliği bulunabilmektedir. Bu olguda da iki ayrı parafil tipi olan fetişizm ve voyörizm birlikteliği mevcuttu.

Fetişistlerin %25'i fetiş nesneyi çalarlar; nadiren de fetişist, fetiş nesneyi giyen insanı izler ve gözetler (voyörizm) veya fetiş beden bölgeleri ile temas kurmak için saldırabi-

rir. Fetişizmde yasal sorunlar genelde fetiş nesnenin çalınması ile olur.^[4] Bu olguda ise fetiş nesne çalınmasa bile, fetiş nesne sahibinin bu durumu fark etmesi ve gözetlenmekten rahatsız olması sonucu yasal sorunlar başlamıştır.

Freud'a göre fetiş nesnelere çoğu penisi temsil eder, erkeği kastrasyon korkusundan korur.^[5] Fetişist, kadını reddeder, ama gerçekte kadının penisinin olmadığını bilir. Dolayısıyla ego bölünmesi gelişir. Fetiş nesne oluşumunda, anneden ayrılma ve prefallik dönemde oluşan anksiyetenin önemli olduğu belirtilmektedir. Fetişistlerin düşük özgüven ve yetersizlik duygusunu yenebilmek için cansız nesnelere yöneldikleri öne sürülmektedir. Fetiş davranışın, erken yaşta ebeveynin kötü tutumlarının yol açtığı travmaya yönelik olduğu belirtilmektedir.^[4] Hasta, annesinin her zaman kardeşine daha fazla değer verdiğini, onu daha üstün tuttuğunu, kendisine güvenmediğini, ama kardeşine çok fazla güvendiğini düşünmektedir. Yaşadığı bu olumsuz yaşantıların, fetiş davranışın ortaya çıkmasında katkısı olabilir. Kardeşinin doğumu, ayrılma-bireyselleşme evresinde oluşabilen normal seperasyon anksiyetesini daha da arttırmış olabilir. Fetiş nesnesi olan kadın ayakkabısıyla ilgili ilk anısını tam hatırlayamamasına karşın, hastanın kadın ayakkabısına olan dikkatinin, komşusunun kapı önünde ayakkabısını giyip çıkarmasıyla ilişkili olabileceği düşünülebilir. Ayakkabı ve kokusu kendisinde kadın ayağını çağrıştırmakta, karşılaştığı olumsuz olaylar karşısında, özellikle annesi veya eşi ile tartıştığında, öfkesiyle başa çıkabilmek için fetiş nesneye yönelmektedir.

Öte yandan fetiş nesnelere rahmi ve vajinayı temsil eden kap veya oyuk eşyalar olduğu da öne sürülmüştür.^[4] Fetiş nesnelere, nesnenin maddesi (kauçuk, deri) ve şekline göre (ayakkabı, kemer gibi) iki ayrı gruba kategorize edilmiştir.^[4] Fetiş nesnelere parlaklığı, yapısı, şekli ve kokusuna göre incelenmiş ve algısal tercihe göre sınıflandırılmıştır. Fetiş nesnenin bu özellikleriyle, anne veya önemli biri arasında bağ kurduğuna dikkat çekilmiştir. Nesne, arzulanan kişi ile özdeşleşmeyi temsil eder ve gelişimde kritik bir dönemi belirtir.^[4] Bizim olgumuzda fetiş nesne; oyuk şeklinde, deri, özel bir parlaklığı olmayan ancak kokusu olan bir topuklu kadın ayakkabısıdır. Hasta analitik olarak incelenmediği için fetiş nesnenin tam olarak neyi temsil ettiği tespit edilememiştir; ancak gelişiminin kritik dönemi olan iki yaşında annesinden ayrılması ve annesiyle hayatı boyunca olan olumsuz ilişkiler göz önünde bulundurulduğunda, annesi ile fetiş nesne arasında ilişki olabileceği düşünülmüştür.

Parafililerle kişilik bozukluğu, psikiyatrik hastalıklar ve suç işleme, sıklıkla birlikte görülür. Bu olguda da depresif duygudurum ile giden uyum bozukluğu birlikteliği, hayatının bir döneminde patolojik kumar oynama vardır.^[6] Ayrıca yapılan MMPI testi antisosyal ve şizoid kişilik özellikleri olduğunu göstermiştir.

Parafilial erkeklerin çoğunluğunun cinsel olarak kısıtlayıcı ailelerden geldikleri bildirilmiştir.^[6] Bununla beraber fetişizmin kökeninde yaşamın ilk birkaç ayında oluşmuş travmatik yaşantıların olduğu düşünülmekte, bu nedenle kendilik bütünlüğünün bozulduğu, bütünlüğün cinsellik yoluyla sağlandığı öne sürülmektedir.^[7]

Parafilialer klinik psikiyatride nadir görülen, daha çok da adli sorun yaşandığında karşılaştığımız bir durumdur. Genellikle fetişistler bu duruma uyum sağlarlar ve bu davranışlarından şikayetçi olmazlar. Bireyin davranışları aşırı olduğunda ve toplumu rahatsız edecek bir düzeye ulaştığında yardım isteyebilirler.^[8] Ayrıca bu olgunun uzun zamandır rahatsızlık belirtileri olmasına rağmen, yardım arayışının bulunmaması, ancak adli bir sorunla karşılaştığında psikiyatri başvurusu olması, bu tür hastaların toplumda gördüğümüzden çok daha fazla olduğunun kanıtlarından biridir.

Kaynaklar

1. İncesu C. Cinsel işlevler ve cinsel işlev bozuklukları. *Klinik Psikiyatri Dergisi* 2004;Ek-3:3-13.
2. Juninger J. Fetishism: assessment and treatment. In: Laws DR, O'Donohue W, editors. *Sexual Deviance Theory, Assessment and Treatment*. 1st ed. New York: Guilford Publications; 1997. p. 92-110.
3. Chalkley AJ, Powell GE. The clinical description of forty-eight cases of sexual fetishism. *Br J Psychiatry* 1983;142:292-5.
4. Mason FL. Fetishism: psychopathology and theory In: Laws DR, O'Donohue W, editors. *Sexual Deviance Theory, Assessment and Treatment*. 1st ed. New York: Guilford Publications; 1997. p. 75-91.
5. Fenichel O. *The Psychoanalytic Theory of Neurosis*. New York; 1945. *Nevrozların Psikoanalitik Teorisi*. Tuncer S, çeviri editörü. Ege Üniversitesi Matbaası. Bornova, İzmir; 1974. s. 297-314.
6. Wilson G D. Sexual deviations. *Br J Hosp Med* 1981;8-15.
7. Gabbard GO. *Psychodynamic Psychiatry in Clinical Practice*. 3rd ed. *Paraphilias and Sexual Dysfunctions*; Washington: American Psychiatric Press; 2000. p. 299-307.
8. Nihan O, Niyazi U. Bir olgu nedeniyle bebek bezi fetişizmi. *Türk Psikiyatri Dergisi* 2005;16:133-8.

Geliş tarihi: 27.12.2012

Kabul tarihi: 21.02.2013

Çevrimiçi yayın tarihi: 27.03.2013

Çıkar çakışması:

Çıkar çakışması bildirilmemiştir.

İletişim adresi:

Uzm. Dr. Yusuf Haydar Ertekin
Konya İçeriçumra İlçe Devlet Hastanesi
Aile Hekimliği Kliniği, Konya
e-posta: dr.ertekin@gmail.com